

EXPERIÈNCIES DE PEDAGOGIA SOCIAL

GRANJA-ESCOLA Sinai

Amb la col·lecció d'opuscles TALEIA la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.

No és en va que la col·lecció porta el nom de TALEIA: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.

Esperem que la seva publicació fomenti l'intercanvi i impulsi noves iniciatives ●

Colors:

- lila:** Educació especialitzada
- rosa:** Animació socio-cultural
- verd:** Educació ambiental
- marró:** Formació d'adults
- blau:** Educació en el temps lliure

GRANJA-ESCOLA SINAÍ

PER A ADOLESCENTS QUE L'ESCOLA NO ENTÉN:
UNA ESCOLA DIFERENT

COL·LECCIÓ
f a l e i a

EXPERIÈNCIES
DE PEDAGOGIA
SOCIAL - 37

**Text redactat per l'equip educatiu
de la Granja-Escola Sinaí
a petició de la Fundació Serveis de Cultura Popular.**

**© Fundació Serveis de Cultura Popular
Impressió: El Tinter SCCL
Tel. 357 00 50
La Plana, 8
08032 Barcelona
D.L.: B.23.456-1993
ISBN: 84-8000-054-2**

G R A N J A
E S C O L A
S I N A Í

Fundació Serveis de Cultura Popular
1994

Presentació

L'Escola és gestionada per una associació sense ànim de lucre que té com a objectiu donar els elements necessaris a joves amb dificultats d'adaptació per a la seva inserció social.

Parlem d'una escola homologada de Formació Professional de 1r. grau d'Hosteleria en la branca de Cuina i Serveis.

Actualment hi assisteixen 70 nois i noies amb una característica comuna: no haver pogut integrar-se al món escolar. És previsible que aquest fracàs es repeteixi en el seu procés d'inserció laboral, si no és que es treballin els motius que els han portat a no assolir els mínims escolars.

L'eix que ens va guiar a l'inici del projecte i que es manté en la seva evolució actual és la creença que un món proper al noi o la noia pot ser un ajut per a desvetllar el seu interès i la seva curiositat, tan necessàries per a qualsevol aprenentatge. El noi o la noia poden també experimentar i reflexionar, sempre que hi hagi un acompanyament i una modulació del dolor que produeix l'aprenentatge i la frustració.

Introducció

La Granja-Escola Sinaí és un projecte que vam començar l'any 1972 un equip de professores amb el desig d'aconseguir una escola diferent per a joves que no podien integrar-se ni a la Formació Professional ni al món laboral.

De fet, 22 anys d'experiència ens han demostrat que, si l'escola és un lloc on el noi o la noia viuen activament el seu procés, i on tant ell o ella com l'educador reconeixen la implicació emocional, la necessitat de límit i l'aprenentatge com a experiència i procés, hi ha una possibilitat d'evolució intel·lectual i de

maduració personal i relacional, malgrat fracassos anteriors.

Les arrels del projecte... Una mica d'història

Fa 22 anys un grup de professores començarem a treballar amb algunes noies que tenien problemes per obtenir el certificat d'estudis primaris i patien greus dificultats d'adaptació.

Fins aleshores havíem treballat en escoles normals, amb pocs alumnes per classe, amb un nivell socio-cultural mitjà i alt. Encara que sabíem amb quines noies anàvem a treballar i perquè, ens van sorprendre profundament. Eren tan desorganitzades, tan apàtiques!... Tenien un vocabulari pobríssim; no es comunicaven entre elles, no sabien demostrar les seves afirmacions, ni tan sols ho intentaven. Tampoc no sabien per quina causa succeïen les coses, no resistien cap frustració, no sabien esperar...

Però ens hi vam posar. Com?

Vam començar a treballar, «fent». Amb les tasques de la casa i els treballs manuals vam veure que, a partir de les coses pràctiques, era possible d'estimular aquelles noies i aconseguir que fessin un treball intel·lectual. El que aprenien amb nosaltres, però, no podien

estendre-ho i, quan la situació canviava, reapareixien les dificultats de relació.

Vam provar l'assistència a escoles de Formació Professional —on est treballava a partir de la pràctica— amb les més grans, i amb les més joves l'assistència a escoles primàries amb un nivell baix i adaptat. No hi va haver manera! Eren un món inaccessible. En grups grans se sentien agredides i oblidades.

Vam provar el treball. Com que les feines les havíem d'aconseguir com a favors o a través de petits empresaris mentalitzats, les relacions esdevien irrealment, el treball no era rendible, no durava, i un nou fracàs s'afegia a la llista dels ja existents.

Aleshores vam pensar en un tipus d'ensenyament pràctic envers el qual no sentissin tant rebuig d'entrada. Calia també que fos interessant, de resultats ràpids i compensatoris a partir dels quals fos més fàcil d'estimular-les a repetir i integrar experiències en un medi real i viu, on la varietat de situacions les ajudés a generalitzar i a relacionar-se.

La granja, amb obrador, forn, cafetera, productes que es transformen i, sobretot, amb uns clients que valoren el servei, ens va semblar un bon lloc.

Aviat ens vam adonar que, per tal de poder assimilar els aprenentatges pràctics i progressar, calia incidir-hi intel·lectualment. Aprofitant les

receptes de pastisseria, la balança, la caixa registradora..., vam treballar les nocions de pes, volum, durada, simultaneïtat i d'altres.

Per aquella època va aparèixer la Formació Professional com a tal. Ens va semblar que no oferia solucions vàlides. Estava concebuda amb criteris intel·lectualistes que, lluny d'oferir sortides a una població com la que tractàvem, palesava una problemàtica similar en nois i noies d'ambients més ben considerats socialment però que, per la seva desestructuració intel·lectual i per la seva immaduresa afectiva, no podien assimilar coneixements teòrics, i passaven a formar part de l'ampli sector anomenat de «fracàs escolar».

El curs 1981-82 vam prendre la decisió d'obrir l'escola a nois i noies d'aquest sector, amb la convicció que treballar amb alumnes amb diferents graus de dificultat d'aprenentatge i d'extraccions socials diverses seria beneficiós per a tots.

Molt aviat vam observar que quan, a nivell pràctic i de plantejament, tot semblava estar a punt perquè les alumnes avancessin, apareixia una resistència que feia que els errors i els conflictes tornessin a sorgir i no es pogués produir l'avenç. El que cada jove sentia davant del fet i les conseqüències del creixement no sempre l'afavorien.

Vam pensar, aleshores, que educadores

i alumnes per separat havíem de treballar allò que de subjectiu hi havia en el procés educatiu. I ho vam fer en grups, sota supervisió psicològica.

I és així –posant en pràctica, revisant, retrocedint i tornant a avançar– com tots aquests anys d'experiència ens han permès d'arribar a l'escola que avui tenim, i de veure uns resultats prou bons com per desitjar continuar endavant.

Objectiu. Centres i població

L'objectiu

L'objectiu prioritari és d'oferir una formació laboral i personal a joves de 14 a 18 anys que, per circumstàncies socials, afectives i intel·lectuals, no han pogut adaptar-se a l'escola ni estan preparats per inserir-se laboralment en la societat.

La nostra opció, com a equip és de treballar amb nois i noies que han estat privats dels elements que els haurien estat essencials per a una maduració global i harmònica.

Els centres

El que va ser en un principi la Granja-Escola Sinaï ha esdevingut un seguit de nuclis que completen la primera ubicació de l'experiència.

Actualment la nostra tasca a l'escola es desenvolupa en quatre locals.

- Formació pràctica:
 - La Granja-Escola Sinaí amb obrador de pastisseria (des de 1972).
Còrsega, 568
08027 Barcelona
Tel. (93) 436 68 46
 - El Restaurant-Escola amb cuina pròpia (des d'octubre de 1992).
Còrsega, 562
08027 Barcelona
Tel. (93) 450 00 57
 - La Cafeteria Macaia (des de gener de 1994) i pràctiques de serveis de catering a domicili.
Al Centre Cultural de la Fundació "La Caixa"
Pg. de Sant Joan, 108
08037 Barcelona
- Formació teòrica:
 - Les Aules on es duen a terme les classes concèntriques.
Indústria, 137 - 141
08027 Barcelona
Tel. (93) 455 77 71

La població

Assisteixen a la Granja-Escola Sinaí joves que desitgen rebre una formació pràctica, donat que l'escola els ha suposat moltes dificultats. D'altres, amb unes dificultats potser més concretes a nivell teòric, estan interessats a formar-se com a cuiners, pastissers o cambriers. Aquesta varietat constitueix un element molt enriquidor i estabilitzador per a tot l'alumnat.

Pensem que tots els nois i noies tenen

dret a un aprenentatge digne, amb qualitat i adequat a les seves capacitats. Per això des de l'any 1984 vam incorporar un grup reduït de nois i noies amb dificultats importants (determinades per una síndrome de Down o una estructura de psicosi...) el nostre compromís amb els quals es concretà inicialment en l'adquisició d'un major grau d'autonomia i d'un bon nivell d'utilitat dins un grup.

A tall de mostra

Si actualment entreu qualsevol migdia al Restaurant-Escola que es troba al carrer de Còrsega cantonada carrer Lepant, de Barcelona, observareu una manera de «fer escola» una mica diferent de les habituals. L'alumnat es mou en funció del lloc que ocupa dins la brigada i en relació a la demanda, que ve determinada per la clientela del restaurant. L'educadora és qui coordina l'equip i vetlla per tal que el servei sigui una pràctica vàlida per a l'alumnat i s'assoleixi el nivell de qualitat que el client espera.

Estareu tranquil·lament dinant i us adonareu com cadascú té la seva tasca i com en molts dels casos els esdeveniments fan que els alumnes s'impliquin, es relacionin activament, surtin del seu mutisme, es mostrin actius, s'autocontrolin, i que, durant un espai de tres hores, se sentin útils, cooperatius i amb iniciativa.

Quan es tanca el menjador i no hi ha clients, es treuen l'uniforme, deixen la seva funció i comença l'espai d'avaluació com un temps de reflexió. És el moment de la recollida d'observacions com a aprenentatge a partir de la dificultat i l'error, i alhora d'escollar com els altres retornen al nivell de cooperació de cadascú. Tot seguit, arri-

ba el moment de la broma i de l'enjogassament: un grup de joves que celebren haver passat una jornada en la qual, en lloc de viure el rebuig, l'apatia i la desgana que els produïa l'escola, s'han pogut sentir útils, amb capacitat d'intercanvi amb companys i clients, que són la prova que socialment poden tenir un lloc.

El projecte

prova socialment reconeguda de la seva autonomia, la qual ha d'estar conduïda per una voluntat i una intel·ligència estructurades.

- La capacitat de dur a terme les funcions de cambrer, ajudant de pastisser o de cuiner.
- La maduresa afectiva i intel·lectual pròpia del final de l'operatiu concret o del formal, caracteritzat per:
 - La interiorització de la necessitat de normes.
 - La capacitat d'elaborar un projecte de vida prou contrastat amb les seves possibilitats.

Per tal que els joves puguin acostar-se al màxim a aquests objectius hem posat dues condicions al nostre projecte:

- Que sigui evolutiu. Cal acordar fites amb anterioritat, vers les quals fer evolucionar el treball, tenint en compte quina és la capacitat de relació i de resposta de cada etapa i donant-li uns continguts que possibilitin la consecució dels terminis. La suma d'aquests serà el producte final del projecte.
- Que sigui dinàmic. Cal reconèixer les implicacions emocionals de professors i alumnes i el patiment que el creixement produeix. Hi ha d'haver, en conseqüència, dispositius escolars que permetin la seva escolta, el treball i la modulació, i alhora possibilitin canvis.

Un projecte evolutiu i dinàmic

El projecte de formació té com a objectiu general que l'alumne, en acabar els cursos, ha d'haver adquirit:

- La capacitat d'aconseguir i mantenir un treball que li permeti de viure independentment. Aquesta constituirà la

Moments de reflexió i revisió permanent

El mètode de treball del grup inicial i que s'ha seguit posteriorment és d'intercalar la pràctica quotidiana de l'escola amb moments de reflexió. Així, des del començament, destinem una tarda la setmana a la revisió i l'aprofundiment del projecte, a partir de la recollida de dades de l'observació, de l'escolta i de l'estudi de diversos autors teòrics.

Hem treballat:

- Les aportacions de la psicoanàlisi, concretament de l'escola kleiniana, que descriu amb claredat les ansietats primerenques i els mecanismes projectius de les quals tantes n'hem trobat a partir de l'observació.
- Les aportacions de Piaget, pel que fa a l'evolució intel·lectual i l'estructuració, que tan vàlids ens han estat per graduar la dificultat dels aprenentatges i observar les respostes.
- Les aportacions d'altres autors dins la psicoanàlisi (Freud, Lacan...) sobre l'observació de possibles estructures i dels mecanismes de defensa, les quals ens han ajudat a la recerca d'estratègies més adequades per tal que l'alumne pugui prendre altres posicions davant l'aprenentatge. També han estat molt útils per a les professores, que poden observar l'alumne

com un ésser bàsicament constituït i amb una manera concreta d'atansar-se a la realitat i d'incorporar-la. Tenint en compte que entenem per realitat tant el món exterior com la fantasmàtica dels alumnes i de les professores.

Podríem citar d'altres autors que ens han estat útils, però tan sols hem mencionat els que ens han servit per aprofundir més.

A la vegada, per tal de poder escoltar amb prou distància, hem supervisat setmanalment la pràctica quotidiana amb una professional psicoanalista, que ens ha ajudat a destriar el que hi havia de nostre, de la institució i dels alumnes en cada conflicte o dificultat que treballàvem i alhora a buscar intervencions menys projectives i més tècniques.

El fet que hagi circulat des del començament un desig d'aprofundir i de qüestionar ha fet que l'equip arribés a aconseguir un nivell de cohesió que li ha permès de treballar durant prou temps per estructurar sòlidament el projecte.

Al llarg del camí hem fet treballs que han estat essencials per al treball que realitzem:

El treball concèntric

La base del nostre treball són les pràctiques de cuina, pastisseria i el de servei que permeten al noi o noia l'accés

a un món concret que li és font d'estímuls, de vivències. A la vegada aprofitem la pregunta per despertar la curiositat i el desig d'ampliar el seu empobrit món conceptual.

A les aules treballem aspectes intel·lectuals i relacionals que s'han observat a les pràctiques com a necessaris perquè el món viscut adquireixi una significació i els nois i noies puguin evolucionar en el seu aprenentatge.

És important la correspondència entre el treball intel·lectual i el pràctic pel que fa a contingut i temporalització. Això ho anomenem treball concèntric. Per tal de possibilitar aquesta incidència simultània, utilitzem un sistema de comunicació molt àgil, a base de senzills registres que ens faciliten la relació i l'extensió i alhora ens permet, d'una banda, no fer crònics els objectius amb dificultat i els pendents i, de l'altra, que l'alumne no s'instal·li en una repetició de fracàs.

Els nivells

Havíem vist la necessitat de marcar uns objectius propers que permetessin la presa de consciència, per part de l'alumne, de la seva realitat actual, de les seves dificultats concretes i de quin era l'objectiu a assolir. Això faria aparèixer la voluntat de participar activament en el seu procés d'aprenentatge.

El treball per nivells està pensat per donar aquest punt de referència real i objectiu als alumnes.

Cada nivell consta de cinc aspectes: personalitat, relació, estructuració intel·lectual, hàbits i realitzacions pràctiques, interrelacionats entre ells i orientats cap al nivell següent.

El pas d'un nivell a l'altre suposa un augment de la capacitat intel·lectual, una disminució de la dificultat en les relacions i, en termes generals, una més gran responsabilitat i autonomia.

- En un primer nivell, pel que fa als hàbits, es demana que l'alumne sigui capaç de mantenir un cert control. Pel que fa a realitzacions pràctiques, estem encara en el pla de la imitació. Pel que fa a les capacitats intel·lectuals, es treballa l'estructuració del pensament.
- En un segon nivell, els hàbits estan ja controlats però s'ha d'aconseguir la seva mecanització. La imitació en les realitzacions pràctiques deixa pas a l'aprenentatge. En relació a la capacitat intel·lectual, es treballa l'estructuració del pensament.
- En un tercer nivell s'interioritzen els hàbits, es perfeccionen les realitzacions apreses (de cara a aconseguir productivitat i competència professional) i s'intenta la generalització dels mecanismes operatoris treballats en el segon nivell.

Podem dir que valorem aquesta experiència de treball per nivells com a positiva, donat que:

- El fet que a l'escola se'ls reconegui un nivell determinat que constaten companys, professores i clients els situa a poc a poc en un grau superior de responsabilitat i autonomia que poden aprendre i assumir fora de l'escola.
- Permet que sorgeixi entre els nois i noies processos d'identificació entre iguals, possibiliten una canalització de la gelosia, de l'enveja i de l'agressivitat, aspectes que no poden ser negats en cap procés de creixement vers la consecució de petites fites o d'aspectes iguals als d'un company d'un nivell més avançat.

La normativització

En tot procés de creixement dins d'un context social és necessari el desig que possibilita l'avenç i alhora la presència de la llei que permet l'articulació amb la norma social. Per això ens ha estat un dispositiu educatiu important haver instrumentat una normativa amb les següents característiques:

- Ser clara.
- Ser coneguda i acceptada.
- Ser revisada.
- Ser aplicada amb distància.
- Ser semblant a les lleis socialment establertes.

Aquesta normativa ens ha possibilitat l'observació de repeticions i la lectura d'actuacions que ens informen de l'estructura de l'alumne i ens ajuden a intervenir i aplicar determinades estratègies pensant en la internalització de la llei.

Els grups petits i les brigades

El treball es realitza sempre en grups petits de 7 a 10 alumnes. Això ens permet una incidència i una observació individual acurada així com un aprofitament dels aspectes grupals, tan necessaris durant l'adolescència (lideratge, identificacions, rols).

A les aules els grups es formen a partir del nivell intel·lectual. A les brigades la composició és variada: uns alumnes fan l'aprenentatge de cap de rang o cap de partida, altres fan l'aprenentatge d'ajudant i uns altres segueixen projectes individuals o d'especialització en feines concretes d'ajudant.

El treball en brigades ens ha estat molt útil per fomentar identificacions amb els alumnes més avançats.

Els espais de reflexió

Des d'un primer moment hem considerat l'alumne com el subjecte del procés i, com a tal, amb necessitat d'expressar-se, de compartir, de triar,

d'opinar...Per això es van pensar uns espais en els quals nois i noies poguessin canalitzar aquests aspectes. Al llarg dels anys hi ha hagut canvis: en l'actualitat aquests espais són les tutories, les converses i les crítiques de brigada.

Les tutories

Vam observar que, si volíem que l'alumne estigués orientat i informat, que assumís el seu projecte i es formés una memòria de la seva evolució, era necessària la funció tutorial individual.

La tutoria fa de suport i contenció de l'angoixa que tot procés d'aprenentatge genera. Sense la intervenció tutorial hauria estat molt difícil, si no impossible, el treball amb una població molt conflictivada en el procés d'aprenentatge anterior i amb una gran dificultat per aprendre a partir de l'error, per resistir frustracions, etc.

En la funció tutorial s'ajuda a reflexionar sobre:

- Els objectius pendents o difícils d'assolir, buscant solucions i escoltant la part simptomàtica que tenen.
- La normativa, els conflictes concrets i les repeticions; adonant-se de la funció del límit i del seu vessant social.

- Els sentiments i les repeticions en el procés d'aprenentatge, i a reconèixer-los i buscar-ne una canalització i comprensió.
- Les situacions de risc, preveient-les o buscant recursos per afrontar-les (trasllats de residència, des-internaments, separacions o desaparició del nucli familiar, etc.)
- Les actuacions i els conflictes repetits, intentant fer alguna hipòtesi del per què, tenint com a base un cert autoconeixement.
- Els projectes, contrastant les possibilitats reals de cadascú (des de petits projectes dins l'escola fins a l'especialització i el projecte de sortida laboral).

Les converses

Setmanalment, en el grup-classe es conversa al voltant de temes escolars d'interès dels adolescents, triats pels alumnes. Conflictes grupals o individuals, primordialment, que tenen relació amb allò viscut a l'escola, encara que també poden expressar qüestions que els preocupen o neguitegen.

La finalitat d'aquest espai és que aprenguin a pensar d'una manera cooperativa i, a ser possible, operativa.

El resultat aconseguit és que els alumnes poden formular habitualment pregun-

tes, queixes i qüestions conflictives, en un espai on, a partir del treball de grup, es poden trobar solucions o, si més no, canalitzar-les adequadament, escoltant-les com a peticions, preguntes opinions...

Les crítiques de brigada

Són espais d'expressió de les brigades de treball que es realitzen setmanalment a partir d'unes consignes en les quals és important que puguin escoltar les opinions dels companys en relació al treball, a la seva actitud i a la relació amb els clients.

L'opinió de la brigada té un pes molt fort en les modificacions d'actituds enfront del treball, i podem dir que és una eina imprescindible per estimular i animar al canvi.

A tall de síntesi

No és a l'atzar que hem triat l'anàlisi i l'explicació d'aquests cinc punts. Els joves amb els quals treballem han estat

marcats per la mancança, la inhibició o l'excés d'actuació, cosa que els ha dut a una vinculació des de la urgència, o a un estancament, on els senyals simbòlics hi són poc presents.

Sense simbolització i interiorització no hi ha inscripció d'una vivència. Amb l'accés al món objectal, pretenem una movilització de la líbido i un desvetllament de la curiositat i de l'interès.

No ignorem la necessitat del límit i la presència de la mancança. Sabem que tot intent de mobilització produeix un augment d'ansietat que necessita contenció, modulació i canalització. Per això hem triat de fer un treball concèntric, que permet la interiorització; normativitzat, que permet la presència d'un tercer; estructurat en nivells, que aporten la possibilitat de representar el creixement i els ritus de canvi en l'adolescent. Amb uns espais de reflexió orientadors i contenidors del sofriment mental que comporta el creixement, i unes crítiques de brigada, amb la força del grup com a element d'opinió i motivació.

Els professionals i els pares i tutors

Concretament, en la nostra experiència hem partit d'una formació universitària (mestres, pedagogues, psicòlogues), i l'hem ampliada amb una formació tècnica (cursos de caps de rang, pastisseria i cuina, de dinàmica de grups, de marketing, de gestió, etc).

Però, de tot això, el més important ha estat la formació continuada, les reunions d'equip i d'estudi, les supervisions i, en molts dels casos, l'anàlisi personal com a eina d'autoconeixement.

Hi ha un text de Mireille Cefali que indica quina és la posició que, com a equip, creiem que és útil per al nostre treball d'educadores.

«No ens enganyem: l'educador, sigui com sigui, està en posició de respondre i, en general, ho fa des del lloc únic d'un ésser racional, en nom d'un realisme totpoderós i d'una relació mosaica. Ho fa com si estigués exclòs de la pregunta que el nen li fa, com si la seva resposta fos cada cop una defensa contra allò que s'interpel·la d'ell. Trobar el sentit d'escoltar, fer esclatar aquest lloc explosiu de la racionalitat, aquesta gestió sufocant d'un realisme que nega el joc dels fantasmes permet, segons nosaltres, l'adveniment d'una resposta que correspon evidentment al camí personal d'un educador, però que està sostinguda i, fins i tot, acompanyada per la qualitat d'un qüestionament on són presents el sentit de la vida i el

Professionals que intervenen en el projecte

Aquest projecte és conduït sobretot per l'equip de professors. Són expertes en les matèries que imparteixen (cuina, servei, pastisseria, tècniques d'expressió, etc.) i a la vegada tenen una formació didàctica per impartir-les utilitzant diverses metodologies.

desig de tota pràctica escolar, de tota relació amb el saber».

Bona part de l'equip de professores fan la funció de tutors de 7 o 8 nois i noies. Actualment, les tutories estan distribuïdes per nivells. Quan es passa de nivell es canvia de tutora.

Hi ha d'altres professionals que consultem: supervisors individuals, analistes institucionals per revisar la intervenció pedagògica o el funcionament institucional i economistes per analitzar la rendibilitat de l'associació.

Actualment l'organigrama vigent, i que ens és útil en un moment de creixement i expansió, està format per: una direcció general i quatre coordinacions (pedagògica, psicològica, comercial i administrativa).

Paper dels pares o tutors en relació a l'escola

Creiem necessari mantenir una relació de col.laboració i intercanvi amb els pares i tutors que viuen o treballen amb els joves de 14 a 18 anys que assisteixen a la Granja-Escola Sinaí.

No es pot oblidar que aquests joves han passat per experiències de dificultats importants a l'escola.

En molts casos, cal vigilar de no desper-tar excessives expectatives i alhora no

oblidar la mancança que va fer-los acudir al nostre recurs.

L'objectiu d'aquest intercanvi i col.laboració és d'ajudar a sostenir el desig inicial i alhora de no oblidar les dificultats, amb la finalitat d'incidir en la continuïtat del projecte.

Els moments de trobada es concreten en unes entrevistes:

- Les unes s'inicien en el moment que sol.lliciten l'admissió; en elles s'intenta escoltar quina és la demanda cap a l'escola, i retornar allò de l'oferta escolar que pot respondre a aquesta demanda.
- Unes entrevistes de seguiment en les quals, a més de l'objectiu proposat anteriorment, es recullen observacions i dades que puguin ajudar a entendre la situació del jove en aquell moment, a fi d'ajudar-lo a progressar dins el seu projecte de formació.
- Les entrevistes de finalització del projecte, en les quals la previsió i l'acompanyament són els factors més importants. El moment de deixar l'escola i entrar al món professional ens neguiteja a tots, alumnes, professores i pares. Cal tenir molt present el treball realitzat i poder reconèixer i anomenar allò que manca i allò que s'ha aconseguit, per tal de no caure ni en el parany de la idealització, ni en el de la decepció.

Moment actual i projectes futurs

Com dèiem al principi, actualment assisteixen a l'escola 70 alumnes. El nombre ha crescut, però hem tingut molta cura de mantenir la línia inicial d'atendre grups petits i de fer un seguiment individual del projecte. Ens ha ajudat a aconseguir-ho la diversificació de centres de pràctiques, ja esmentats anteriorment, i la dedicació de tots els participants en el projecte. Tant l'augment de centres –incorporació del restaurant i la cafeteria Macaia–, com el d'alumnes ha suposat un esforç a tot l'equip, i ahora ha estat un element enriquidor, ja que s'han multiplicat les possibilitats d'incidència i d'aplicació de qüestions observades i treballades en els anys anteriors.

Actualment tenim alguns projectes-desitjos en els quals estem treballant i que, en un termini no gaire llunyà, ens agradaria que arribessin a ser una realitat.

Un d'ells és el de l'auto finançament, la qual cosa ens permetrà ser més autònoms, aconseguir una millora de condicions laborals dels professionals que hi treballem i abaratir els costos.

Un altre és el de la formació d'educadors (seguint la línia dels cursets i les supervisions per a professionals del camp, ja iniciada el curs 92-93), amb l'objectiu d'aportar recursos i elements de reflexió, tot augmentant la difusió de la nostra experiència.

ÍNDEX

• PRESENTACIÓ	5
Introducció	5
Les arrels del projecte... Una mica d'història	6
Però ens hi vam posar. Com?	6
Objectiu. Centres i població	7
• EL PROJECTE	11
Un projecte evolutiu i dinàmic	11
Moments de reflexió i revisió permanent	12
El treball concèntric	12
Els nivells	13
La normativització	14
Els grups petits i les brigades	14
Els espais de reflexió	14
Les tutories	15
Les converses	15
Les crítiques de brigada	16
A tall de síntesi	16
• ELS PROFESSIONALS I ELS PARES	
I TUTORS	17
Professionals que intervenen en el projecte	17
Paper dels pares o tutors en relació a l'escola	18
Moment actual i projectes futurs	19

TÍTOLS PUBLICATS

- 1. TRAJECTE LABOR** és una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social.
- 2. CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ** és una associació d'iniciativa social que actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.
- 3. MOVI D'A, Moviment d'Aturats del barri de La Mina, de Sant Adrià de Besòs,** és una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Però no es vol limitar a ser una entitat de serveis: pretén, la integració dels joves al món laboral i a la societat on viuen.
- 4. LA VOLA** és una entitat formada per mestres, biòlegs i altres professionals, que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, participin activament en la solució dels problemes del medi ambient.
- 5. FUSTALL** és una associació que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència. Utilitzant la fusta com a mitjà, han constituït un petit taller de fusteria.
- 6. MOVIBAIX** és un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca amb un caràcter de servei públic. Treballa per augmentar la consciència ciutadana entorn de la necessitat d'educació en el lleure, i pel reconeixement social dels centres d'esplai.
- 7. EDUCACIÓ D'ADULTS A LA PERONA.** Una experiència compromesa en la transformació de les deplorables condicions de vida de la comunitat gitana de La Perona, un barri de barraques recentment desaparegut a Barcelona. Un projecte educatiu plantejat com una alternativa de diàleg entre aquesta comunitat gitana i la societat del seu entorn.
- 8. AULA-TALLER CRUÏLLA** es un servei que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que han deixat l'escola i no treballen, que tenen greus problemes personals o familiars i que es troben en risc de degradació.
- 9. CEPA** (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius). Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que s'oposen a projectes agressius, impulsar l'educació socioecològica; i promoure la defensa del medi ambient i de la qualitat de vida.

- 10. ESCOLA D'ADULTS LA VER-NEDA—SANT MARTÍ** és un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integrat en el barri. Opta per una educació integral, activa i renovadora, i actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.
- 11. CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL** és un servei que té com a objectiu proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret.
- 12. EXPERIÈNCIES D'ALFABETITZACIÓ.** Tres col·lectius d'alfabetització —d'Osona, Castelldefels i La Mina— posen en comú les seves experiències i hi reflexionen conjuntament. Ells entenen l'alfabetització com la dinamització d'un procés que comprèn totes les facultats de la persona i mira tant l'individu com la societat.
- 13. CLUB INFANTIL JUVENIL BELLVITGE** és una entitat pionera en l'educació en el lleure en el nostre país —creada l'any 1969— que presta un servei a la societat, des del barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, a través de l'educació en l'esplai i el temps lliure.
- 14. TALLER ELS TRES TURONS** és una associació del barri del Carmel de Barcelona que treballa per la rehabilitació i reinserció laboral i comunitària de persones amb trastorns psíquics. Una alternativa real i concreta als manicomis.
- 15. TRINJOVE** parteix de l'intent d'un grup de joves del barri de Trinitat Vella de Barcelona d'assumir els propis handicaps de present i de futur. Una experiència de desenvolupament local a través de la promoció ocupacional, la inserció laboral, la informació i el lleure creatiu.
- 16. L'ESCOLA DEL BAIX** és una escola de formació de monitors i un centre d'investigació i documentació sobre l'educació en el lleure infantil i juvenil, a la comarca del Baix Llobregat. És un fenomen pedagògic, social i cultural lligat al moviment associatiu, per un temps lliure educatiu i vinculat a la comunitat local, comarcal i del país.
- 17. CP'AC,** Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autoocupació Juvenil de Catalunya. És un equip de joves professionals dedicats a l'assessorament en la creació de petites empreses i a la formació d'emprenedors segons un mètode propi, al servei del jovent que vol autoocupar-se creant el seu propi lloc de treball.
- 18. ESCOLA DE L'ESPLAI.** L'any 1960 s'imparteix a Barcelona el primer curs per a monitors de colònies d'estiu a Catalunya i a l'Estat. És l'inici d'una Escola Diocesana que esdevindrà, el 1970, l'Escola de l'Esplai de Barcelona. Ofereix cursos d'animació socio-cultural i d'educació en el lleure, social i ambiental, contemplant alhora les dimensions humana i transcendent.
- 19. CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO.** Des que, l'any 1985, el moviment de joves del barri de Marianao (Sant Boi de Llobregat) va ocupar un edifici il·legal a tall de *squatters*, fins avui, el CIJM ha desplegat una intensa activitat social: l'Esplai, el Centre Obert, l'Aula Taller, la Secció Juvenil, l'Enllaç... I segueix endavant.

- 20. UN MODEL D'ESCOLA DINTRE DE LA PRESÓ.** L'experiència de cinc anys de treball docent a l'escola de la presó de dones «Concepció Arenal» i a la presó d'homes «Salvador Dalí», una tasca educativa ben poc coneguda i en un context marcat per una dura problemàtica social.
- 21. CASAL DE CULTURA DE SANTA COLOMA DE GRAMENET.** L'any 1976 un grup de persones de l'associació de veïns del barri de Santa Rosa, mestres i membres de les comunitats cristianes i d'altres col·lectius, va organitzar-se per impulsar un moviment de cultura popular creatiu, participatiu i solidari, compromès en la transformació de la societat des de la base.
- 22. EL SERVEI COLÒNIES DE VANCANCES** és una entitat amb més de 25 anys d'història, amb vocació envers els infants, l'educació i la cultura. Actualment és una secció de la Fundació Institut Pere Tarres d'Educació en l'Esplai i ofereix serveis de suport i d'infraestructura, fonamentalment cases de colònies.
- 23. ESCOLA D'ADULTS CONCÒRDIA.** L'any 1975 sorgiren arreu de Catalunya diferents nuclis d'escoles d'adults lligades a moviments populars i d'ensenyants: un d'ells era el de Sabadell, amb les escoles de Can Puiggener i Can N'Oriac, que posteriorment s'estén a d'altres barriades, entre elles Can Deu. El curs 1989-90 s'unificaren en el Centre d'Adults Concòrdia.
- 24. ÀREA CULTURAL ORIOL.** En el barri del Riu Nord, a Santa Coloma de Gramenet, poblat per gent de classe treballadora provinent majoritàriament de la immigració, un grup de persones desplega, des de l'any 1980, una tasca social, cultural i humanista adreçada des dels infants i jovent a la tercera edat. Amb voluntat i il·lusió de contribuir a «la construcció d'una societat més justa, harmònica i feliç».
- 25. MOVIMENT DE CENTRES D'ESPLAI CRISTIANS.** Una realitat eclesial que ve caracteritzada pel fet de proposar un projecte educatiu en el temps lliure a través d'una institució educativa com és el **centre d'esplai**. Vol contribuir a fer una educació integral que abasti totalment la persona humana i doni acolliment, orientació i sentit a la seva vida.
- 26. EL SAFAREIG. GRUP DE DONES FEMINISTES DE CERCANYOLA.** És un grup plural, amb dones de diferents orígens i concepcions. El fet d'ésser un grup «de poble» condiona que diferents punts de vista hagin de conviure en un col·lectiu de confluència però, d'altra banda, possibilita d'incidir en la realitat del municipi i de participar activament en la creació de serveis i activitats per a les dones.
- 27. FORMACIÓ PROFESSIONAL I PRÀCTIQUES A L'EMPRESA A CATALUNYA.** La reactivació econòmica a partir de la primera meitat dels anys vuitanta va fer emergir un nou model de transició al treball, que valora la formació de base i les capacitats de polivalència i d'iniciativa. Les pràctiques en alternança escola-empresa hi han aportat innovacions significatives en l'aprenentatge i en la socialització de l'alumnat.

- 28. ESCOLA D'ACCIÓ ESPECIAL F. GARCÍA LORCA.** L'experiència va començar el curs 1980-81, al barri de Sant Roc, a Badalona. Va sorgir per acollir els nens i nenes —principalment de famílies gitanes— que, a causa de la seva marginació, no havien estat escolaritzats. Ara, partint de criteris d'integració, l'escola ha tancat les portes. El temps dirà què passarà: el repte continua.
- 29. MINYONS ESCOLTES I GUIES SANT JORDI DE CATALUNYA.** L'escoltisme és el moviment d'educació en el lleure més antic al nostre país: data de 1913. MEiGSJ engloba un total de 11.000 nois i noies d'una 150 agrupaments, pertany a l'Escoltisme i Guiatge Catòlic i segueix els principis i el mètode fundat per Lord Baden-Powell, adequat a l'actualitat i adaptat a la realitat social i nacional de Catalunya.
- 30. FUNDACIÓ SANT PERE CLAVER.** Des de la seva creació l'any 1987, la seva tasca assistencial envers les persones desvalgudes s'ha desplegat de forma sorprenent: el Grup **Menjadors d'Infants**, el Centre Obert **Arrels**, el Servei d'Acollida **Els Quatre Vents**, i compta, com a entitats adherides, amb l'Associació **Lluís Artigues** per a Avis del Poble Sec i la Fundació **Hospital Sant Pere Claver**.
- 31. COL·LECTIU DE CULTURA POPULAR DE SANT VICENÇ DELS HORTS.** Sorgeix l'any 1982 d'un grup de professionals de l'ensenyament, animadors de grups de joves i gent amb inquietuds envers el món juvenil. Actua preferentment en els barris de Sant Josep i La Guàrdia, els més marginals del poble. Camps d'actuació: formació de joves en atur i en situació de risc, i atenció a les minories ètniques, que hi tenen una presència considerable.
- 32. CAN ENSENYA S.A.L.** És el resultat d'un procés iniciat l'any 1977 a Nou Barris (Barcelona) amb la rehabilitació d'una antiga masia, Ca n'Ensenya, a càrrec d'una Cooperativa-Taller que treballava amb criteris terapèutics en un col·lectiu de minusvàlids. Actualment, és l'entitat que gestiona l'aplicació a Catalunya del programa **INTEGRA**.
- 33. CENTRE ESCLAT—BELLVITGE.** Bellvitge, un barri de l'Hospitalet de Llobregat amb 43.000 habitants, el 43% dels quals menors de 25 anys. El 1978, del col·legi Enric d'Ossó sorgeix la iniciativa de crear un Centre d'Espai, l'Esclat, com un mitjà per inserir les noves generacions al país. Dos anys després, es crea l'Aula Taller, una resposta concreta als nois i noies de 14-16 anys que el sistema educatiu ha deixat al marge.
- 34. CASAL L'AMIC DE CAMPCLAR.** Campclar és un dels barris tarraconins amb problemàtiques socials més greus. Des de 1983, un grup de joves inicia una tasca educativa que desemboca, l'any 1988, en la creació del Casal l'Amic.
- 35. PROGRAMA SOCIAL DEL COL·LEGI SANT IGNASI.** El programa social de 3r de BUP es basa en el voluntariat social i la sensibilització envers la marginació. Des de l'escola es pretén que l'alumnat realitzi un procés de conscientització que porti a un compromís de vida al servei dels altres i en favor de la justícia. L'experiència, consolidada al llarg d'un procés de cinc anys, dona uns resultats altament positius.

36. ADSIS (Associació Serveis d'Iniciativa Social). És una entitat que promou i realitza serveis i activitats de caire social, adreçats a intervenir en les disfuncions que sofreixen els joves, especialment els de menys recursos econòmics i culturals, per a llur desenvolupament personal i integració social. D'entre els seus projectes hi ha els Tallers d'Iniciació Professional, el Centre Obert «Paraula» i Xarvol, xarxa de voluntariat.

Subscripcions i comandes:

Fundació Serveis de Cultura Popular.

Provença, 324, 3^a

08037 Barcelona. Tel. 458 30 04

En preparació

Col·lectiu Ronda •

**Escola Africana d'Adults
Samba Kubally •**

Granja-Escola Sinai. Un projecte per a joves que, provinents del «fracàs escolar», no poden integrar-se ni a Formació Professional ni al món laboral. Compte a confondre's! No és pas cap «granja-escola» que ofereixi tallers de natura i de treball al camp. És una granja-bar de ciutat, amb obrador i forn de pastisseria, cafetera, barra, taules... i clients que hi van a esmorzar o berenar. «Per a adolescents que l'escola no entén: una escola diferent» ●

Aquesta publicació ha estat realitzada amb paper ecològic.

SERVEIS DE CULTURA
POPULAR
fundació cultural

